

ONDERWERP Energiebesparing bij bedrijven en maatschappelijke organisaties
DATUM 24-01-2024
VAN Gedeputeerde van Essen
AAN Commissie Milieu & Mobiliteit

1. Inleiding

Met deze memo informeer ik u over de projecten en programma's op het gebied van stimulering van energiemaatregelen bij bedrijven en maatschappelijke organisaties. Daarnaast worden de ontwikkelingen op het vlak van energietoezicht en handhaving geschetst. In de PS vergadering van 9 november 2022 heb ik toegezegd dat een eventuele rol van de provincie bij energiebesparing MKB-bedrijven zal worden onderzocht. Door vertraging in de bekendmaking van de landelijke regeling die voorziet in middelen voor provincies voor de uitvoering van een Ontzorgingsprogramma MKB, komt de invulling van deze toezegging later dan voorzien. Aanvullend heb ik in de vergadering van de commissie M&M van 14 juni 2023 toegezegd uw commissie in het najaar van 2023 te informeren over energiebesparing en controles bij bedrijven.

In de Omgevingsvisie is opgenomen dat de provincie Utrecht zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO2-neutraal wil zijn. Om dit te bewerkstelligen dient het energiesysteem (ver) vóór 2050 CO2-neutraal te zijn. In het Coalitieakkoord 2023-2027 wordt gestreefd naar een CO2-neutrale energievoorziening in 2040. Hierbij speelt de verduurzaming van de gebouwde omgeving, waaronder bedrijven en maatschappelijke organisaties, een belangrijke rol. In de programmabegroting is opgenomen dat de provincie het energieverbruik van bedrijven (meerjarendoel 4.1.2) en maatschappelijke organisaties (meerjarendoel 4.1.3) wil helpen terugdringen. Hierbij wordt zowel ingezet op stimulerings- en ondersteuningsprojecten als op toezicht en handhaving van energie wet- en regelgeving.

2. Bedrijven

Via toezicht en handhaving worden bedrijven gehouden aan het nemen van energiebesparende maatregelen waartoe zij wettelijk verplicht zijn (zie hoofdstuk 3). Daarnaast worden projecten van gemeenten, ondernemersverenigingen, brancheverenigingen, energiecoöperaties en samenwerkingsverbanden van ondernemingen ondersteund die gericht zijn op energiebesparing en gebouwgebonden opwekking van duurzame energie bij bedrijven. De afgelopen jaren is dit vormgegeven door middelen beschikbaar te stellen voor procesondersteuning via de Uitvoeringsverordening Subsidies Energietransitie (USET). In de loop van 2024 komen daar via de landelijke regelingen Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen en Ontzorgingsprogramma MKB extra ondersteuningsmogelijkheden bij. Voor de financiering van maatregelen kunnen organisaties gebruik maken van het [Energiefonds Utrecht](#). Verder wordt vanuit de landelijke Cluster 6-aanpak het energieverbruik van de grootverbruikers (meer dan 1 miljoen m³ aardgas per jaar) in de provincie Utrecht in beeld gebracht en wordt geïnventariseerd welke plannen zij hebben om op andere energiebronnen over te stappen. Dit is ook van belang om knelpunten op het elektriciteitsnet in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen. Omdat steeds meer bedrijven die willen verduurzamen worden beperkt door de netcongestieproblematiek, is een aanpak ontwikkeld om energiehub's op bedrijventerreinen te ondersteunen.

2.1 USET-regeling (zowel bedrijven als maatschappelijk vastgoed)

De provinciale Uitvoeringsverordening Subsidies Energietransitie (USET) heeft als doel de energietransitie in de provincie Utrecht te versnellen met aandacht voor haalbaarheid en betaalbaarheid, participatie en samenwerking. De subsidie kan worden aangevraagd door verschillende soorten organisaties (rechtspersonen) zoals gemeenten, energiecoöperaties en samenwerkingsverbanden van ondernemingen. Vanwege de diversiteit aan organisaties en activiteiten, die kunnen bijdragen aan het realiseren van de provinciale doelstellingen voor energietransitie is de USET opgebouwd uit verschillende paragrafen waarvan de volgende vier relevant zijn voor bedrijven en maatschappelijk vastgoed:

Paragraaf	Beschrijving	Doelgroep
2.2	Stimulering energiebesparing bij bedrijven en maatschappelijke organisaties met behulp van energiescans en thermografie	Ondernemersverenigingen en brancheorganisaties
2.4	Milieustudies en consultancydiensten gericht op investeringen in duurzame energieopwekking	Ondernemingen en maatschappelijke organisaties verenigd in een collectief en projectmatige samenwerkingsverbanden
2.5	Innovatie (haalbaarheidsstudies en pilots)	Kleine en middelgrote ondernemers die energie gerelateerde innovaties toepassen of onderzoek doen naar de haalbaarheid ervan
2.6	Investeringsregeling hernieuwbare elektriciteit voor het geschikt maken van daken voor zonneprojecten, batterijopslag (in combinatie met zonnepanelen) en het realiseren van solar carports	Eigenaren, pachters of andere rechthebbenden van o.a. een dak of parkeerterrein.

Subsidieaanvragen op basis van bovenstaande paragrafen zijn vaak gericht op projecten met energiescans op bedrijventerreinen, op onderzoek naar het aardgasvrij maken van een bedrijventerrein of op stimulerend energietoezicht door omgevingsdiensten. In bijlage 1 vindt u een overzicht van de subsidies die zijn toegekend. Daarnaast zijn er nog 9 subsidieaanvragen in behandeling.

2.2 Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB)

De landelijke regeling voor het PVB is in concept gereed. Provincies kunnen vanaf februari tot maart 2024 een aanvraag bij het rijk hiervoor doen in combinatie met een aanvraag voor het Ontzorgingsprogramma MKB (zie 2.3). Het budget dat provincie Utrecht in het kader van het PVB kan aanvragen is € 1.017.687 waarbij het de doelstelling is om in 3 jaar tijd 27 bedrijventerreinen te ondersteunen. De uitvoering vindt plaats in samenwerking met de regio's Amersfoort, Foodvalley en U16 waarbij wordt voortgebouwd op bestaande initiatieven van gemeenten en ondernemersverenigingen in de drie regio's.

Het PVB richt zich op het begeleiden van de samenwerking tussen ondernemersverenigingen en gemeenten op bij de verduurzaming van bedrijventerreinen. Op veel bedrijventerreinen is geen ondernemersvereniging aanwezig of is de organisatiegraad laag. Om de organisatiegraad te verbeteren kunnen vanuit het PVB aanjagers ingezet worden. Zij gaan ondernemers op bedrijventerreinen stimuleren om samen te werken en collectief verduurzamingsprojecten op te starten. Het uitgangspunt hierbij is dat deze partijen vervolgens zelf in staat gesteld worden om de ontwikkelde duurzaamheidsprojecten uit te voeren en vervolgprojecten te ontwikkelen. Landelijk wordt de aanpak vanuit de ministeries van EZK en BZK ondersteund door PVB NL. Vooruitlopend op het PVB zijn vanuit programma 8 (meerjarendoel 8.4.2) al twee aanjagers aangesteld om de organisatiegraad op bedrijventerreinen te versterken.

Daarnaast heeft het PVB als doel om partijen, initiatieven en projecten op lokaal, regionaal en nationaal niveau te verbinden en om het ontstaan van samenwerkingsverbanden, netwerken en kennisdeling te stimuleren. Ook gaat het programma kansen en knelpunten verzamelen bij het verduurzamen van bedrijventerreinen en deze structureren, om vervolgens oplossingen aan te dragen in de vorm van tools, innovaties en beleid.

Vooruitlopend op de landelijke uitrol van het PVB zijn in 2023 6 pilots gestart om ervaring op te doen met deze nieuwe aanpak. In de regio Foodvalley vindt één van deze 6 landelijke pilots plaats. In samenwerking met de provincies Utrecht, Gelderland en de gemeenten is er een aanpak ontwikkeld door de FOV (koepelorganisatie van ondernemersverenigingen in regio Foodvalley), VNO NCW en de regio Foodvalley waarbij 6 bedrijventerreinen ondersteund worden. In provincie Utrecht gaat het om bedrijventerreinen Factorij/ de Vendel in Veenendaal, Remmerden in Rhenen en de Hooge Hoek/ Groot Overeem in Renswoude. Voor deze pilot is een subsidie van € 65.000 verleend vanuit PVB NL op basis van 50% cofinanciering. Voor deze cofinanciering is vanuit de regio bij beide provincies een subsidie aangevraagd van € 32.500.

2.3 Ontzorgingsprogramma MKB

De landelijke regeling voor het Ontzorgingsprogramma voor het MKB (O-MKB) wordt in januari 2024 vastgesteld door het ministerie van BZK waardoor provincies vanaf februari tot maart 2024 een aanvraag kunnen indienen in combinatie met de aanvraag voor het PVB. De doelgroep is het micro- en kleinbedrijf tot 50 medewerkers. Het budget dat provincie Utrecht in het kader van O-MKB kan aanvragen is € 1.369.873 waarbij het de doelstelling is om in 3 jaar tijd 451 ondernemers uit het micro- en kleinbedrijf te ondersteunen.

Het O-MKB richt zich op het ondersteunen van de doelgroep bij het verduurzamen van het vastgoed en de productieprocessen. De aanpak is gebaseerd op het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (OMV) dat door het rijk als succesvol wordt ervaren. Het O-MKB maakt net als het OMV gebruik van duurzaamheidscoaches en energiescans. De aanpak kan zowel branchegericht als gebiedsgericht zijn. Bij dat laatste wordt vooral gedacht aan winkelcentra met veel detailhandel en horeca. Net als bij het PVB (zie 2.2) vindt uitvoering plaats in samenwerking met de regio's Amersfoort, Foodvalley en U16 en wordt voortgebouwd op bestaande initiatieven in de regio.

2.4 Cluster 6

Naast de vijf fysieke industrieclusters waarbinnen de grootse industriële uitstoters in ons land gevestigd zijn, heeft de rijksoverheid ook een zesde industriecluster geformuleerd. Dit cluster bestaat uit bedrijven uit 9 verschillende sectoren, waaronder de levensmiddelenindustrie, papier- en kartonindustrie, keramische industrie, afvalverwerkers en datacenters. Deze bedrijven zitten verspreid door het land en zijn niet gevestigd binnen het gebied van de eerste 5 clusters. Voor provincie Utrecht is alleen het zesde industriecluster van belang omdat de eerste 5 clusters zich niet in de provincie bevinden.

Omdat in het kader van de P-MIEK (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) inzicht nodig is in het toekomstig energieverbruik van grootverbruikers, is Cluster 6 in de provincie Utrecht verbreed naar ongeveer 25 bedrijven die meer dan 1 miljoen m³ aardgas per jaar verbruiken. Hiertoe behoren ook bedrijven die niet tot de industrie behoren (bijvoorbeeld de Jaarbeurs). In het eerste kwartaal van 2024 (start januari) wordt het energieverbruik van deze bedrijven in kaart gebracht. Er wordt ook geïnterviewd welke plannen zij hebben om te verduurzamen en op andere energiebronnen over te stappen en welke kansen zij zien om in samenwerking met de omgeving tot een duurzame energievoorziening te komen.

2.5 Energiehubs

Steeds meer bedrijven die willen verduurzamen worden beperkt door de netcongestieproblematiek. Dit betekent onder andere dat zij geen nieuwe grootverbruikersaansluiting voor elektriciteit kunnen krijgen als zij door elektrificatie een grotere aansluiting nodig hebben omdat zij van het aardgas af gaan of hun wagenpark elektrificeren. Ook is bij nieuwe aansluitingen de teruglevering van elektriciteit uit zonne-energie niet meer mogelijk.

In een energiehub wordt lokaal zoveel mogelijk vraag en aanbod van verschillende energiedragers in balans gebracht door lokale productie, consumptie, opslag en het omzetten van energie (conversie) te combineren. Om een energiehub mogelijk te maken zijn voor het gebied een verdienmodel, organisatievorm en afspraken met alle

stakeholders nodig binnen het energiesysteem. Provincie Utrecht heeft een aanpak ontwikkeld om energiehubbs op bedrijventerreinen te ondersteunen, waarbij onder andere capaciteit en financiële middelen beschikbaar worden gesteld (meerjarendoel 4.3.2 innovatie). Inmiddels zijn er projecten gestart op meerdere bedrijventerreinen zoals Lage Weide in Utrecht, De Wieken in Amersfoort en Nijverkamp in Veenendaal. Zie ook [Aanpak energiehubbs op bedrijventerreinen | Energietransitie Utrecht](#).

2.6 Green deals

Diverse ondernemers op Lage Weide hebben aangegeven duurzaamheid een belangrijk thema te vinden. Voor hun eigen business, maar ook voor de bedrijfsomgeving. Ondernemers willen de samenwerking op het gebied van duurzaamheid verder verbreden en intensiveren, daarom werken zij aan een Green Deal voor hun bedrijventerrein. De [Green Deal](#) is op 15 januari 2024 ondertekend door o.a. de provincie en de provincie neemt ambtelijk deel aan het regieteam van de Green Deal en aan de vier thematische werkgroepen: energietransitie, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie en circulaire economie.

Ook in de gemeente Montfoort hebben ondernemers het initiatief genomen voor een green deal om te komen tot energieneutrale, klimaatbestendige, groene en circulaire bedrijventerreinen. Het convenant tussen bedrijven, gemeente en de Rabobank is onlangs getekend. Vanuit de provincie wordt verkend op welke manier dit initiatief ondersteund kan worden.

3. Maatschappelijke organisaties

In provincie Utrecht bevinden zich ca. 7000 panden van maatschappelijke organisaties op het gebied van onder andere zorg, onderwijs, cultuur en religie. Deze organisaties missen vaak de interne capaciteit om te verduurzamen en ervaren barrières bij het kiezen tussen maatregelen, bij de financiering en bij de aanbesteding. Vanuit het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (OMV), de Green Deal Zorginstellingen en de Utrechtse Plus (verduurzaming van sportaccommodaties) worden alle sectoren binnen het maatschappelijk vastgoed ondersteund bij verduurzaming van hun gebouwen, met uitzondering van de rijksgebouwen.

Ondersteuning bij de realisatie van zon-op-dak hoort ook bij verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In 2022 zijn de meerjarige ondersteuningsacties om zorginstellingen, scholen (en bedrijven) te ondersteunen met zon-op-dak afgerond. Hiermee is ruim 25 megawatt aan zon-op-dak gerealiseerd bij deze doelgroepen.

3.1 Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed

Vanuit het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (OMV) worden eigenaren met maximaal 10 gebouwen ondersteund bij het energetisch verduurzamen van hun vastgoedportefeuille. Voor de uitvoering van deze landelijke regeling heeft het Rijk € 3,3 mln. beschikbaar gesteld voor de provincie Utrecht voor de periode 2021 tot 2025. Het doel van het programma is een zo groot mogelijke verlaging van de CO₂-uitstoot. Er is een provinciaal team van zes duurzaamheidscoaches die deze doelgroep ontzorgen bij de verduurzaming van hun vastgoed.

De doelgroepen van het OMV zijn primair en voortgezet onderwijs, culturele gebouwen (poppodia, theaters en musea), gemeentelijke gebouwen van gemeenten tot 50.000 inwoners, zorginstellingen tot 10 gebouwen, kinderdagopvang, scouting, dorps- en buurthuizen en religieuze gebouwen.

Voor de doelgroep grote gemeenten met meer dan 50.000 inwoners vindt een inventariserend onderzoek plaats om te achterhalen welke ondersteuning zij nodig hebben bij verduurzaming van hun gemeentelijke gebouwen.

Het ontzorgingstraject start met een intakegesprek tussen de duurzaamheidscoach en medewerkers van de deelnemende organisatie. Op deze manier worden de ambities, uitdagingen, behoeften en budgetten in kaart gebracht. Vervolgens worden er energiescans gemaakt van de gebouwen om zo de mogelijke

verduurzamingsmaatregelen en de kosten en baten ervan inzichtelijk te maken. De scans worden gebruikt door de coach om business cases te ontwikkelen. Wanneer hier een investeringsbesluit uit volgt door het bestuur van de deelnemende organisatie, kan de coach ook begeleiding en advies bieden bij de aanbesteding.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het huidige aantal deelnemers en gebouwen per sector van het OMV en het aantal deelnemers en gebouwen dat het programma beoogt te bereiken voor 1 januari 2025. Naar verwachting gaan de doelstellingen voor alle doelgroepen behaald worden. Deelnemende organisaties worden doorgaans ondersteund bij meerdere panden. Het aantal verschilt per doelgroep. Op basis van de ervaringen die met enkele panden zijn opgedaan vanuit het OMV kunnen organisaties dan zelf hun overige panden verduurzamen. Op deze manier wordt vanuit het OMV een vliegwieleffect gestimuleerd. Het OMV wordt als zeer succesvol ervaren door het Rijk. In afwachting van vervolfinanciering vanuit het Rijk zullen er nieuwe doelen gesteld worden voor de periode hierna.

Sector	Aantal deelnemers op 1-12-2024	Aantal deelnemende gebouwen op 1-12-2024	Beoogd aantal deelnemers op 1-1-2025	Beoogd aantal gebouwen op 1-1-2025
<i>Gemeenten (tot 50.000 inwoners)</i>	8	40	17	63
<i>Scholen PO & VO</i>	43	114	45	117
<i>Zorgaanbieders</i>	30	54	59	109
<i>Culturele instellingen</i>	29	29	30	30
<i>Buurthuizen</i>	5	5	10	10
<i>Scoutingverenigingen</i>	3	4	25	25
<i>Religieuze instellingen</i>	13	13	15	20
Totaal	131	259	201	374

3.2 Green Deal zorg en de provincie brede aanpak

In de landelijke Green Deal Duurzame Zorg maken grote zorginstellingen, overheden en bedrijven afspraken om de zorg in brede zin te ondersteunen bij verduurzaming, waarbij niet alleen energie, maar ook bijvoorbeeld circulariteit, klimaatadaptatie en mobiliteit onderdeel uitmaken van de aanpak. Provincie Utrecht heeft in aanvulling op de landelijke Green Deal vanaf 2018 samenwerkingsovereenkomsten gesloten met 26 grotere zorginstellingen met grotendeels meerdere locaties. Dit zijn veelal grootverbruikers van energie zoals verpleeghuizen, ziekenhuizen en GGZ-instellingen. Zorginstellingen tot tien gebouwen worden ondersteund vanuit het OMV (zie 3.1). De Green Deal in provincie Utrecht is de enige in Nederland die op provinciaal schaalniveau de grotere zorginstellingen ondersteunt. Dit is gebeurd op verzoek van de gemeenten omdat grote zorginstellingen vaak vestigingen hebben in meerdere gemeenten. Door deze aanpak is de deelname van zorginstellingen in onze provincie relatief hoog waardoor veel van de grotere zorginstellingen bezig zijn met betekenisvolle verduurzamingsstappen.

De zorginstellingen hebben in de samenwerkingsovereenkomsten afgesproken dat zij gaan werken met de milieuthermometer zorg (of een vergelijkbaar instrument) en de daaraan gekoppelde certificaten brons en zilver behalen. Inmiddels hebben 19 instellingen gezamenlijk 99 certificaten behaald, waaronder 33 brons, 62 zilver en 4 goud (zie ook: [artikel over uitreiking certificaat goud](#)). Met het behalen van deze certificaten maken deelnemers zichtbaar dat zij werken aan een duurzame bedrijfsvoering zichtbaar. De aanpak is niet alleen gericht op energemaatregelen maar op bredere verduurzaming. Zo wordt bij niveau brons voldaan aan de energiewetgeving, wordt de aanpak geborgd in de organisatie en kan de zorginstelling worden vrijgesteld van de EED-auditplicht (zie bijlage 3). Bij zilver wordt stevig ingezet op duurzaam inkopen en wordt een Green Team opgericht binnen de organisatie. Bij goud wordt ingezet op alle milieuthema's zoals energie, water, lucht, afval, innovatie, een milieu- en

energiemanagementsysteem en wordt een koppeling gelegd met het Milieukeur, het nationale milieukeurmerk voor duurzamere non-food producten en diensten.

De ondersteuning van de provincie Utrecht is gericht op de koplopersgroep met zorginstellingen die minimaal brons hebben behaald. Doel is om kennis en ervaringen met elkaar te delen. Dat kan gaan om wet- en regelgeving, technologie of subsidies maar ook om presentatie van de eigen projecten en onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring. In de koplopersgroep vindt ook opschaling plaats naar alle utiliteitsgebouwen van de deelnemende zorginstellingen. Doelstelling is dat eind 2025 210 locaties van grote zorginstellingen zijn verduurzaamd.

Provincie Utrecht informeert gemeenten over de voortgang van de aanpak en de 'best practices' worden verzameld en ook buiten het netwerk gedeeld. Daarnaast worden er met de omgevingsdiensten afspraken gemaakt over het uitvoeren van energiecontroles bij zorginstellingen die gecertificeerd zijn.

3.3 Programma Sport: De Utrechtse Plus

Het 'Utrechtse Plus' verduurzamingsproject is een aanvulling op landelijke en lokale regelingen en initiatieven en zet zich in voor energiebesparing, opwekking van duurzame energie en klimaatadaptatie bij sportverenigingen. Doelstelling is om voor 31 december 2024 kennismakingsgesprekken te hebben gevoerd met 100 sportverenigingen, energiescans te hebben uitgevoerd bij 60 sportverenigingen en dat bij minstens 40 sportverenigingen begonnen is met het uitvoeren van maatregelen. Per 1 december 2023 zijn kennismakingsgesprekken gevoerd met 49 sportverenigingen, zijn bij 25 sportverenigingen energiescans uitgevoerd en zijn bij 5 sportverenigingen concrete maatregelen uitgevoerd.

Sportverenigingen en stichtingen wordt gratis hulp aangeboden door de provincie Utrecht bij het verduurzamen van accommodaties en hun terrein en bij het duurzaam, betaalbaar, veilig en gezond houden van de sport. Er worden energiescans aangeboden in samenwerking met de landelijke aanpak SportNL Groen, waarbij de landelijke BOSA subsidie wordt ingezet voor de financiering. Hiermee worden gemeenten en sportverenigingen geholpen te verduurzamen en klimaatbestendig te worden. Het Provinciaal Sportakkoord speelt hierbij een stimulerende en faciliterende rol, en deelt kennis en ervaring, gericht op de Utrechtse situatie. De Utrechtse Plus maakt geen onderdeel uit van het programma energietransitie maar valt onder meerjarendoel 3.4.2 van de programmabegroting: de inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker.

4. Energie en VTH

Binnen provincie Utrecht hebben alle gemeenten, met uitzondering van gemeenten Utrecht en Nieuwegein, de uitvoering van het energietoezicht van inrichtingen (vallend onder midden- en grootverbruikers) bij de omgevingsdiensten ODRU en RUD Utrecht belegd. Gemeenten Nieuwegein en Utrecht doen op dit moment de uitvoering nog zelf, maar zijn bezig de uitvoering van het energietoezicht bij de RUD onder te brengen. Het energietoezicht wordt uitgevoerd bij bedrijven die onder de energiebesparingsplicht vallen. Uitleg over wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 2. In de provincie Utrecht gaat het om naar schatting 5800 bedrijven waarvan er 58 onder bevoegd gezag van de provincie Utrecht vallen. De rest valt onder gemeentelijk bevoegd gezag. De provincie Utrecht heeft het toezicht belegd bij de RUD en de Omgevingsdienst Noorzeekanaalgebied (OD NZKG).

Uit een inventarisatie die in opdracht van de provincie Utrecht in 2022 is uitgevoerd (zie bijlage 3: Rapport 'Stimulering opschaling van gemeentelijk energietoezicht'), blijkt dat nog niet alle bedrijven voldoen aan de wettelijke energiebesparingsplicht: ongeveer 12% van de bedrijven voldoet (op basis van gegevens informatieplicht 2019). Eind 2022 is ongeveer 25% van alle bedrijven hierop gecontroleerd. Dit betreft bedrijven onder bevoegd gezag van gemeenten. In 2023 is er een nieuwe ronde ingegaan van de informatieplicht en is de energiebesparingsplicht aangescherpt waardoor deze nu ook van toepassing is op glastuinbouwbedrijven, ETS-bedrijven en bedrijven met een vergunningplicht. Hieronder vallen ook alle bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag. Deze bedrijven zullen vanaf 2024 voor het eerst gecontroleerd worden op de energiebesparingsplicht. De eerste resultaten van de nieuwe informatieplicht worden begin 2024 verwacht.

Beide Utrechtse omgevingsdiensten ervaren een aantal knelpunten in de uitvoering:

- er is geen totaaloverzicht beschikbaar van inrichtingen die vallen onder de energiebesparingsplicht, omdat energieleveranciers de informatie over het energieverbruik wettelijk niet mogen delen;
- de data die vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld is onvolledig en indicatief;
- lang niet alle bedrijven vullen de informatieplicht juist in;
- omgevingsdiensten zijn afhankelijk van de opdracht die ze krijgen van de gemeenten.

Deze zaken geven omgevingsdiensten in het algemeen (landelijk) ook aan. Op basis van het onderzoek uit 2022 heeft de provincie het initiatief genomen om samen met gemeenten en omgevingsdiensten te werken aan een aanpak om het gemeentelijk energietoezicht op te schalen. Hierbij wordt o.a. gekeken naar de ontwikkeling van een dashboard om de uitkomsten van energietoezicht beter te kunnen monitoren. De koepel van omgevingsdiensten (Omgevingsdienst NL) gaat een tool ontwikkelen voor monitoring van energietoezicht en informatieplicht. Hiervoor is een project opgezet waaraan de provincie gaat deelnemen. De planning is dat de tool in de loop van 2024 gereed zal zijn.

Op basis van de informatieplicht energiebesparing moeten bedrijven en maatschappelijk vastgoedeigenaren die onder deze plicht vallen eens per vier jaar rapporteren over hun getroffen energiemaatregelen aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). RVO stelt deze informatie vervolgens beschikbaar aan de omgevingsdiensten. Het eerstvolgend moment dat aan de informatieplicht voldaan moet worden is 1 januari 2024. Begin 2024 kunnen omgevingsdiensten, gemeenten en provincie hierdoor een actueel beeld verkrijgen van het aantal bedrijven dat voldoet aan de energiebesparingsplicht en de informatieplicht. Via de Jaarrekening 2023 (meerjarendoel 4.1.2) zal deze informatie met u gedeeld worden.

Bijlage 1: Overzicht USET verleende subsidies bedrijven en maatschappelijk vastgoed in 2022 en 2023

Project	Aanvrager	Verleend subsidiebedrag	Percentage subsidie	Omschrijving project
Verduurzaming bedrijventerrein Broekweg	Gemeente Wijk bij Duurstede	€ 39.600	90%	Onderzoek naar gebiedsgerichte aanpak voor bedrijventerrein Broekweg.
Energieadvies de Faktorij	Gemeente Veenendaal	€ 62.715	46%	Het geven van energieadvies aan bedrijven op bedrijventerreinen de Faktorij en de Vendel.
MKB Energiescans	Gemeente de Ronde Venen	€ 15.000	50%	Het uitvoeren 20 tot 60 energiescans in gemeente De Ronde Venen.
Stimulerend toezicht	Gemeente Amersfoort	€ 5.619	50%	Het uitvoeren van stimulerend toezicht bij bedrijven.
Stimulerend toezicht	Gemeente Soest	€ 1.729	50%	Het uitvoeren van stimulerend toezicht bij bedrijven.
Stimulerend toezicht	Gemeente Leusden	€ 2.161	50%	Het uitvoeren van stimulerend toezicht bij bedrijven.
De Vlinder	Coöperatie Opgewekt Houten	€ 4.277	80 euro per kWp	Versterken van dakconstructie op basisschool de Vlinder tbv zonnepanelen.
Solar Carport TOP Eiland van Schalkwijk	Rederij de Tijdgeest b.v.	€ 39.931	45%	Plaatsing van solar carport voor verduurzaming pand Pannenkoek
Dak van loods van P.H.M. de Bruin Beheer B.V.: Asbest saneren en zonnepanelen plaatsen	P.H.M. de Bruin Beheer B.V.	€ 1.680	80 euro per kWp	Asbestsanering en plaatsing van zonnepanelen op dak van bedrijf.
Klimaatstudie energie-efficiëntie accommodaties voor binnensport	OpenCover B.V.	€ 11.394	60%	Onderzoek naar duurzame verwarming in sporthal.
Constructieversterking Nijverheidsweg-Noord Amersfoort	Betterway B.V.	€ 12.365	80 euro per kWp	Constructieversterking van bedrijfsdak tbv plaatsen zonnepanelen.
PV-installatie Lagedijk	Helena Hoeve Logies	€ 1.328	80 euro per kWp	Asbestsanering en plaatsing van zonnepanelen op dak van bedrijf.

Bijlage 2: Wet- en regelgeving Energiebesparing

Onderstaande wet- en regelgeving op het gebied van energiebesparing is relevant voor bedrijven en organisaties in de provincie Utrecht.

Energiebesparingsplicht

De Wet milieubeheer kent sinds 1993 een energiebesparingsplicht. Op 1 Januari 2008 is deze energiebesparingsplicht gedefinieerd als de plicht voor organisaties om alle energiebesparingsmaatregelen te nemen die zich binnen 5 jaar of minder terugverdienen. Dit geldt voor bedrijven én instellingen die meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar gebruiken, ook wel midden- en grootverbruikers genoemd.

Erkende Maatregelen Lijst (EML)

De Erkende maatregelenlijst (EML) bevat maatregelen, die wettelijk zijn vastgelegd, om bedrijven op een makkelijke en praktische manier te laten voldoen aan de energiebesparingsplicht. Op deze manier hoeven bedrijven niet op individueel niveau alle maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder in kaart te brengen. Op basis van de EML kunnen bedrijven toetsen welke maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar van toepassing zijn bij hun bedrijf. Dat kan bijvoorbeeld op basis van een energiescan gedaan worden. De EML bestaat uit 3 onderdelen (lijsten): voor Gebouwen, Faciliteiten en Processen.

Bal en Bbl

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De inhoud van de EML is niet veranderd na de invoering van de Omgevingswet en staat vanaf dan in de Omgevingsregeling. Onder de Omgevingswet is de energiebesparingsplicht opgenomen onder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). De energiebesparingsplicht uit het Bal gaat over de milieubelastende activiteiten op een locatie. De energiebesparingsplicht uit het Bbl gaat over de gebouwen op een locatie, de zogenoemde gebruiksfunctie zoals een winkel- of kantoorfunctie.

Informatieplicht

Organisaties met een energiebesparingsplicht moeten vanaf 1 juli 2019 ook voldoen aan de informatieplicht energiebesparing, waarbij zij eens in de 4 jaar rapporteren aan het bevoegd gezag welke erkende maatregelen zijn uitgevoerd. Dit gebeurt op grond van de informatieplicht energiebesparing (voor gebouwgebonden maatregelen) en/of op grond van de onderzoeksplicht energiebesparing (voor activiteitgebonden maatregelen). Het toezicht op de informatieplicht is belegd bij beide omgevingsdiensten (gemeenten Utrecht en Nieuwegein zijn bezig deze taak over te dragen aan de RUD). Op 1 januari 2024 moeten organisaties die onder de informatieplicht vallen opnieuw gerapporteerd hebben.

Onderzoeksplicht

Bedrijven die meer dan 10 miljoen kWh aan elektra en/of 170.000 m³ aan aardgas(equivalent) gebruiken, moeten naast de energiebesparingsplicht en de informatieplicht ook voldoen aan de onderzoeksplicht energiebesparing en een rapportage overleggen. Dit rapport bevat meerdere technische analyses m.b.t. het energiegebruik en bedrijven geven o.a. aan hoe zij invulling geven aan de energiebesparingsplicht. De huidige informatieplicht- en onderzoeksplichtronde loopt tot juli 2027 door. In juli 2027 zal de volgende ronde starten en moeten bedrijven opnieuw rapporteren over de energiebesparende maatregelen.

Label C voor kantoren

Naast de energiebesparingsplicht moeten kantoren, zoals omschreven in het Bouwbesluit 2012, energielabel C of hoger hebben om nog als zodanig gebruikt te mogen worden. Vanaf 1 januari 2023 handhaven gemeenten en omgevingsdiensten op deze verplichting. Dit doet de gemeente of de omgevingsdienst waar het kantoorgebouw is gevestigd. RVO biedt [periodiek geactualiseerde overzichten](#) per gemeente hiervoor. Er zijn geen kantoren die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen.

EED

Ondernemingen (of instellingen met een economische activiteit), die 250 fte of meer hebben of een jaaromzet van meer dan €50 miljoen én een jaarlijks balanstotaal van meer dan €43 miljoen, zijn verplicht om de EED-auditplicht uit te voeren. De EED energie-audit is een verplichting die voortkomt uit de Europese Energy Efficiency Directive

(EED) richtlijn. Het doel ervan is om bedrijven en instellingen bewust te maken van hun energiegebruik én van de mogelijkheden om energie te besparen en te verduurzamen. De EED-auditplicht geeft een gedetailleerd overzicht van alle energiestromen binnen de onderneming. Ook geeft de audit inzicht in de mogelijke besparingsmaatregelen en de te verwachten effecten daarvan. Het gaat hier onder andere om het energiegebruik van gebouwen, installaties, industriële processen en zakelijk vervoer. Audit-plichtige ondernemingen moeten elke 4 jaar een energie-audit doen, waarbij RVO het toezicht uitvoert.

EPBD

Overige relevante regelgeving voor organisaties is de keuringsverplichting klimaatinstallaties (EPBD III) en de rapportageverplichting vervoer. Om de energieprestatie van gebouwen te verbeteren heeft de Europese Commissie de Europese Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) richtlijn gesteld. De richtlijn bevat eisen en bepalingen om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren, waardoor het energiegebruik daalt. Zo gelden er vanuit de EPBD eisen over het keuren van verwarmingssystemen en airconditioningssystemen en ook gecombineerde ruimteverwarmings- en ventilatiesystemen. De EPBD-keuring is verplicht vanaf een nominaal vermogen van 70 kW.

Werkgebonden personenmobiliteit (WPM)

Voor organisaties met 100 of meer werknemers geldt vanaf 1 januari 2024 de rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit (WPM). Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) wil, om de CO₂-uitstoot in Nederland te verminderen, bekijken hoeveel CO₂ het zakelijk verkeer en het woon-werkverkeer van werknemers uit stoot. Hiervoor rapporteren organisaties ieder jaar aan RVO over het zakelijke verkeer en het woon-werkverkeer van medewerkers, zoals het aantal gereisde autokilometers, uitgesplitst naar soort brandstof. Tot 2026 is er geen normstelling en gaat het alleen om het verzamelen van gegevens, na deze periode kunnen er eisen worden gesteld.

Vergunning, toezicht en handhaving

Voor de meeste bedrijven en instellingen is de gemeente het bevoegd gezag voor de energiebesparingsplicht. Zo ook voor de informatie- en onderzoeksplicht energiebesparing. Toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht, en de daarbij behorende informatie- en onderzoeksplicht, is vanaf juli 2023 opgenomen in het basistakenpakket van de omgevingsdiensten. Dit houdt in dat gemeenten verplicht het mandaat voor toezicht en handhaving aan hun omgevingsdienst moeten geven. De omgevingsdiensten doen daarom voor vrijwel alle locaties de uitvoering van deze taken.

Energiecontroles en handhaving

Eén van de taken die de omgevingsdiensten uitvoeren zijn energiecontroles bij energierelevante bedrijven. Tijdens een energiecontrole wordt door een toezichthouder van de verantwoordelijke omgevingsdienst gecontroleerd of een bedrijf of instelling alle erkende maatregelen van de betreffende EML heeft getroffen. Als de toezichthouder een overtreding (een erkende maatregel die niet is uitgevoerd) constateert, dan wordt het bedrijf hier op aangeschreven. Indien hier na de gestelde termijn niet aan wordt voldaan kan overgegaan worden op handhaving. Dat begint met een brief waarin een last onder dwangsom wordt opgelegd indien de energiemaatregelen niet op tijd getroffen worden.